

KÜLTÜREL MİRAS FARKINDALIĞI: CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA ÇALIŞMASI*

CULTURAL HERITAGE AWARENESS: STUDY OF AN APPLICATION FOR THE CUMHURİYET UNIVERSITY STUDENTS

Yrd. Doç. Dr. şükran KARACA YILMAZ

Cumhuriyet Üniversitesi
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu
Konaklama İşletmeciliği Bölümü
skaraca@cumhuriyet.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Ercan şAHBUDAK

Cumhuriyet Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü
esahbudak@cumhuriyet.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Gülşah AKKUŐ

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü
gulsah.akkus@ikc.edu.tr

Arş. Gör. Mustafa İŐKİN

Cumhuriyet Üniversitesi
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu
Konaklama İşletmeciliği Bölümü
iskin_mustafa@hotmail.com

Öz

Bu alışmada Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin, yaşadıkları şehir olan Sivas'ın kültürel mirasına ilişkin farkındalıkları incelenmiştir. Çalışma, araştırmacılar tarafından daha önce keşfedici düzeyde ve sınırlı sayıda üniversite öğrencisi ile yapılmış olan başka bir çalışma sonuçlarından yola çıkmaktadır. Önceki araştırmanın bulguları, şehrin kültürel mirasının üniversite öğrencileri tarafından yeterince bilinmediğini ortaya koymuştur. Bu çalışmada iki aşamalı bir yaklaşım izlenmiştir. İlk aşamada daha önceki çalışmada uygulanan Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği geliştirilerek, Cumhuriyet Üniversitesi merkez kampüsünde öğrenim görmekte olan yaklaşık 40.000 öğrenciden kota örnekleme yoluyla alınan %3 örnekleme ile 1200 kişiye anket uygulanmış, eksik ve yanlış anketler çıkarıldığında toplam 1128 anket elde edilmiştir. Bu aşamada öğrencilerin şehrin kültürel değerlerine ilişkin farkındalık düzeyleri saptanarak; çeşitli gruplar arasında farklılık olup olmadığına ilişkin Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri yapılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında; öğrencilerin kültürel miras farkındalıklarının düşük olmasının nedenlerini tespit edebilmek amacıyla anketörlerden ve anketle ulaşılan öğrencilerden dört ayrı odak grup oluşturulmuştur. Odak grup çalışmalarında; öğrencilerin kültürel miras farkındalığına ilişkin görüşleri ve farkındalığı artırmak için geliştirdikleri öneriler üzerinde durulmuştur. Yapılan araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin genel olarak kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarının düşük olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin farkındalık puanlarının en düşük olduğu alanlar etkinlikler, aşıklar ve somut olmayan kültürel miras olurken; tarihi yapılar, el sanatları ve yöresel yemeklere ilişkin farkındalık orta düzeydedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Farkındalık, Sivas.

Abstract

This study analyzed the awareness of the students at Cumhuriyet University toward the cultural heritage of the city of Sivas. The study set out from the result of another study carried out previously at the exploratory level and limited number of students. The findings of the previous study revealed that the cultural heritage of the city was not known enough by the university students. This study followed a two-stage approach. The first stage developed earlier Cultural Heritage Awareness Scale used in the study, Cumhuriyet University main campus in the 3% sample taken by about 40,000 students from quota sampling is studying 1,200 people surveyed applied, incomplete and inaccurate questionnaires were obtained a total of 1128 surveys is removed. In this stage, students' levels of awareness for the cultural values of the city were detected, and Mann Whitney U and Kruskal Wallis H tests were conducted to determine whether there were differences between various groups. In the second stage of the study, four separate focus groups were created in order to determine the reasons of the low

*Bu makale Cumhuriyet Üniversitesi TİYO-001 kodlu bilimsel araştırma projesinden üretilmiştir.

levels of cultural heritage awareness of the students who were reached via pollsters and surveys. The focus-group studies dwelled on the suggestions students developed in an effort to improve students' views and awareness of the cultural heritage. As a result of the research, it has been understood that university students generally have low awareness of cultural heritage. The areas where the students' awareness points are lowest are activities, lovers, and intangible cultural heritage; awareness of historical buildings, crafts and local food is moderate.

Keywords: *Cultural Heritage, Awareness, Sivas.*

1.GİRİŞ

Kültürel miras geçmiş nesiller tarafından oluşturulan sözlü veya sözsüz gelenekler, geleneksel üretim şekilleri, gösteri sanatları, sosyal hayattaki uygulamalar, ritüeller, festivaller ve en önemlisi de deneyimler sonucu ortaya çıkan bilginin gelecek nesillere aktarılması işlevi olarak tanımlanabilir (Jokilehto, 2005:16; Vecco, 2010:622). Burada belirtilen miras unsurlarına dikkat edildiğinde somut olmayan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Somut olmayan bu unsurların yanında tarihi mekanlar, anıtlar, arkeolojik, mimari, bilimsel-teknolojik eserler geçmiş nesiller tarafından miras olarak bırakılmış olan somut kültürel miras unsurlarıdır.

Kültürel bir varlığın miras olarak kabul edilebilmesi için söz konusu varlığa toplumun sahip çıkması gerekmektedir. Kültürel varlık toplum tarafından kabul görmeli, korunmalı, eğer somut olmayan kültürel varlık ise sürekliliği sağlanmalı ve insanlar tarafından fark edilmelerinin yanında tanınmaları sağlanmalıdır. Ancak bu şartlar sağlandığında kültürel varlık miras olarak kabul görebilecektir (Mourato ve Mazzanti, 2002:51).

Diğer taraftan kültürel miraslar buldukları çevre için ekonomik açıdan da önem taşımaktadır. Kültürel miras farkındalığının artırılması sonucunda kültürel mirasları görmek için birçok turist bu bölgeleri ziyaret etmek isteyecektir (Ratanakomut, 2006: 5). Turistlerin gelmesi ile birlikte bölgede konaklama tesisleri, yiyecek içecek tesisleri, ulaşım sektörü ve hediyelik eşya sektörleri gelişecek ve istihdam olanakları artacaktır. Bu nedenlerden dolayı kültürel miras farkındalığı önemli bir unsur olarak görülebilir (Shankar ve Swamy, 2013: 698; Bedate, 2004:101).

Ayrıca kültürel mirasın korunmasında farkındalık önemli bir bileşendir. Kültürel mirasın çevresinde yaşayan halk yeterince bilinçli olmadığında kültürel miraslara zarar verebilmektedirler (Unesco, 1972). Somut olmayan kültür varlıkları konusunda yeterince bilinçli olunmadığı durumlarda söz konusu kültür varlıkları yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Somut kültür varlıkları konusunda yeterince bilinç gelişmediğinde ise söz konusu varlıklar korunamamakta ve tahrip olmaktadır (Unesco, 1999; Unesco, 2003). Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı kültürel miras paydaşlarının farkındalık düzeyleri geliştirilmelidir. Gerek kültürel mirasın korunması gerekse kültürel mirasın ekonomik kazanç unsuruna dönüştürülmesi için farkındalık önemli bir bileşendir (Dümcke ve Gnedovsky, 2013: 7).

Bu çalışmanın amacı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilerin, şehrin kültürel miras varlıklarına ilişkin farkındalıkları ve sahip oldukları deneyimleri ölçmektir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Sivas tarihinin çeşitli dönemlerinde muhtelif devletlere başkentlik yapması en önemli ticari ve kültürel hüviyete sahipliği ile her dönemde yapılan sayısız eserlerle doludur. Bunlardan bazıları zamanımıza kadar gelmemiştir. Bazıları hala insanı karşısında hayran bırakacak bir güzellikle ayakta durmaktadır. Selçuklular döneminde kültürel hayatın canlılığı nedeniyle, medreseler, camiiler, türbeler ticari hayatın hareketliliğinden dolayı han, kervansaray ve imaretler Osmanlıların son dönemlerinde ise bayındırlık hizmetlerinin yoğunluğu ile dikkat çekicidir. Bu eserler sanat açısından birer şaheserdir. Bir nevi Sivas, tarihi eserler yününden açık hava sanat galerisi görünümündedir. Tek tek

incelendiğinde taşların hamur gibi yoğrulduğu, inançla beslenen ruh güzelliğinin zarif parmaklarla birer abide kurmak üzere nakşedildiği görülmektedir (www.sivaskulturu.com).

Sivas'ın ön plan çıkan kültürel miras unsurları arasında ise; tarihi yapılar, el sanatları, Sivas mutfağı, etkinlikler, aşıklar ve somut olmayan kültür (aşıklar kahvesi, aşıklık kültürü, halaylar, türküler vb.) gibi değerler sayılabilir.

Kültürel miras ile ilgili çalışmalar incelendiğinde genellikle kültürel miras kavramının tanımı (Jokilehto, 2005; Vecco, 2010; Alzahrani, 2013), kültürel miras varlıklarının korunması (Shankar ve Swamy, 2013; Unesco, 1972; Teo ve Huang, 1995; Unesco, 2003;), kültürel miras varlıklarının ekonomik değerleri (Ruijgrok, 2006; Kim, v.d., 2007; Mazzanti, 2002; Choi, v.d., 2010; Bowitz ve Ibenholt, 2009; Badate, 2004; Mazzanti, 2003) ve kültürel mirasın yönetimi (McKercher v.d., 2005; Aas, v.d., 2005; Taylor, 2007) konuları üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan bazıları ise şu şekildedir:

McKercher, Ho ve du Cros (2002), yaptıkları çalışmalarında turizm ve kültürel miras yönetimi arasındaki ilişkiyi inceleyerek, Hong Kong üzerine bir çalışma yapmışlardır. Hong Kong'un küçük ama köklü olduğundan kültür turizmi açısından çekiciliğe sahip olabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Aliağaoğlu (2004), yaptığı çalışmada miras turizmini ele almayı ve Türk turizminin gündemine taşımayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda Türkiye turizminin bu turizm çeşidinden istifade edebilmesi için mekânın yeniden yorumlanmasında fayda olduğundan bahsetmektedir.

Ratanakomut (2006) yılında yapmış olduğu çalışmada, toplumun kültürel miras farkındalığının, araştırmacı olma, saygı, yapılan düzenlemeler, kültürel mirasın yeniden canlandırılması ve farkındalığın artması için ödüllendirilmelerin olması gibi faktörlere bağlı olduğunu belirtmiştir. Söz konusu çalışmada kültürel miras farkındalık düzeyinin artması ve bunun sürekli kılınmasının da önemli olduğu üzerine vurgu yapılmıştır

Karadoğan ve Yıldırım (2010), Hassuni mağaralarının doğal ve kültürel miras açısından önemini vurgulamak amacıyla yaptıkları çalışmada; çevresiyle birlikte Hassuni mağaralarının, hem doğal yapısı, hem de yerleşme karakteri ve kültür tarihi açısından yüksek bir turizm potansiyeline sahip olduğu sonucuna varmışlardır. Yazarlar, bu değerlerin tanıtımından önce çeşitli disiplinlerce detaylı araştırılması ve mekânsal planlamasının yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Çetin (2010), Cumalıkızık yöre halkının kültürel miras ve turizm algısını ölçmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada; katılımcıların, turizm gelirlerinden yeterince pay alamadıklarını ancak yöre insanında turizm değerlerini koruma bilincinin gelişmiş olduğunu belirtmiştir.

Emir ve Avan (2010), Konya'yı kültürel amaçlarla ziyaret eden yabancı turistlerin satın alma karar sürecinde kültürel varlıkların etkisine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yaptıkları çalışmada, satın alma karar sürecinin anlaşılması, öncelikle satın alma davranışlarının ve bu davranışları etkileyen unsurların belirlenmesi ve analiz edilmesini gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Ölçer Özünel (2011), yaptığı çalışmalarında, somut olmayan kültür mirası kavramı ile Türk turizminin içinde bulunduğu güneş deniz kum üçgeninden kurtarılabilceğini savunmuştur.

Tören, Kozak ve Demiral (2012), Eskişehir ilindeki kültürel miras varlıklarının korunmasında Belediyelerin ve Kültür Varlıkları Koruma Kurulu'nun üstlendiği rolü araştırmak ve değerlendirmek amacıyla yaptıkları çalışmada; kültürel miras varlıklarının tespiti, onarımı ve korunması konusunda kurumlar arasında çıkan anlaşmazlıkların önlenmesi için yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini tespit etmişlerdir.

Sidekli ve Karaca (2013), yaptıkları araştırma bulgularına göre öğretmen adayları; yerel, kültürel miras öğelerinin sosyal bilgiler öğretiminde kullanımına olumlu bakmaktadır. Sosyal bilgiler dersi ile yerel kültür öğelerinin ilişkilendirilebileceği ve sosyal bilgiler öğretiminde yerel kültürel miras öğelerinin yararlı olacağına dair tutum ölçeği ifadelerine olumlu görüş bildirdikleri gözlemlenmiştir.

Shankar ve Swamy (2013) yapmış oldukları çalışmada, kültürel miras farkındalığı konusuna değinmiştir. Çalışmada kültürel miras bilincinin, kültür mirasını koruma ve yönetimi açısından önemli bir unsur olduğu; farkındalığın oluşturulmasının zaman aldığı yerel destek gerektirdiği belirtilmiştir. Farkındalığın, genellikle kültürel miras yönetiminin en çok bilinen ve üzerinde durulan bileşeni olduğu vurgulanmış ve toplumun kültürel mirasa saygı duymasını ve kültürel mirası korumasını sağlamak için etkili yollarından biri olduğu belirtilmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin, yaşadıkları şehrin kültürel mirasına ilişkin farkındalık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada iki aşamalı bir yaklaşım izlenmiştir. İlk aşamada öğrencilere kota örnekleme yöntemiyle yüz yüze anket uygulanmış; ikinci aşamada ise öğrencilerden oluşturulan dört ayrı odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasında; şehrin Kültür Turizm Müdürlüğü yetkilileri ile görüşülerek oluşturulan anket formu 7 kısımdan oluşmaktadır. İlk 6 kısım Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin, şehrin kültürel mirasına ilişkin farkındalık düzeyini ölçmek amacıyla hazırlanmış olan sorulardır. Araştırmacılar tarafından daha önceki bir çalışmada geliştirilmiş olan *Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği*, Sivas Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü'nün 2011 yılında hazırlanmış olduğu Sivas'ta Kültürel Mirasın Korunması ve Turizmin Geliştirilmesi raporundaki varlıklar ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan görüşmeler sonucunda yeniden gözden geçirilmiş ve zenginleştirilmiştir. Kültürel mirasa ilişkin varlıklar; *camiler, medreseler, müzeler, köprüler, hanlar, konaklar, el sanatları, yöresel yemekler, kültür - sanat etkinlikleri / festivaller, âşıklar ve âşıklık kültürü, türküler* ve *halaylar* başlıklarından oluşmaktadır. Ölçekte kültürel mirasa ilişkin 62 madde yer almaktadır.

Anket formunun ilk kısmında; öğrencilerin, Sivas'ta öne çıkan *tarihi yapılar* ile ilgili ne kadar bilgi sahibi oldukları ve bu yapıları görüp görmedikleri sorgulanmıştır. İkinci kısımda Sivas'taki *el sanatları* hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları ve satın alıp-almadıkları; üçüncü kısımda *Sivas mutfağında* öne çıkan yemekler ile ilgili ne kadar bilgiye sahip oldukları ve bu yemekleri daha önce tadıp tatmadıkları; dördüncü kısımda Sivas'ta gerçekleştirilen *etkinlikler* hakkında ne kadar bilgiye sahip oldukları ve bu etkinliklere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Beşinci kısımda öğrencilere Sivas'ta yaşamış olan *yaşayan âşıklar* sorulmuş, katılımcıların âşıklara ilişkin bilgi düzeyleri ve daha önce âşıkları dinleyip dinlemedikleri sorgulanmıştır. Altıncı kısımda ise *âşıklık kültürü, Sivas türküleri* ve *halaylarına* ilişkin bilgi düzeyleri ve deneyimlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Anket formunun son kısmında katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin sorular yer almıştır.

Bilgi ölçeğinde katılımcıların Sivas'taki kültürel varlıkları ne derecede bildikleri (1: hiç bilmiyorum, 2: biraz biliyorum, 3: iyi biliyorum); *deneyim* ölçeğinde ise *i) tarihi yapıları ne sıklıkta ziyaret ettikleri* (1: hiç gitmedim, 2: birkaç kez gittim, 3: sık gittim), *ii) el sanatlarını ne sıklıkta satın aldıkları* (1: hiç satın almadım, 2: birkaç kez satın aldım, 3: sık satın aldım), *iii) yöresel yemekleri ne sıklıkta yedikleri* (1: hiç yemedim, 2: birkaç kez yedim, 3: sık yedim), *iv) etkinliklere ne sıklıkta katıldıkları* (1: hiç katılmadım, 2: birkaç kez katıldım, 3: sık katıldım), *v) âşıkları ne sıklıkta dinledikleri* (1: hiç dinlemedim, 2: birkaç kez dinledim, 3: sık dinledim), *vi) somut olmayan kültürü ne sıklıkla izledikleri, gittikleri* (1: hiç izlemedim/hiç gitmedim/hiç dinlemedim, 2: birkaç kez izledim/birkaç kez gittim/birkaç kez dinledim 3: sık izledim/sık gittim/sık dinledim) 3'lü ölçek ile sorgulanmıştır.

Kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen 50 öğrenciye ön-test ile gözden geçirilerek son şekli verilen anket formları, Cumhuriyet Üniversitesi merkez kampüsünde öğrenim görmekte olan yaklaşık 40.000 öğrenciden kota örnekleme yoluyla alınan %3 örneklem ile Kasım-Aralık 2014 tarihleri arasında uygulanmıştır. Kota örnekleme iki aşamalı bir yargısal örnekleme olarak görülebilir. İlk aşama ana kütle kontrol kategorisini oluşturmaktan ibarettir. Bu kotayı geliştirmek için araştırmacı, kontrol karakteristiklerinin listesini hazırlar ve hedef ana kütle içindeki dağılımını belirler. Bu karakteristikler genelde cinsiyet, yaş, ırk, gelir vs. gibi özelliklerden birini veya birkaçını içerir. İkinci aşamada ise, örnek birimleri kolayca ya da yargısal örnekleme esaslarına göre belirlenir (Nakip,

2013:225). Bu bağlamda araştırma için Rektörlük Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'ndan tüm fakülte /yüksekokul /meslek yüksekokullarındaki öğrenci sayıları, öğrencilerin hangi bölüm ve hangi sınıfta okuduğu (1.,2.,3. ve 4.) ve cinsiyetleri ile ilgili veriler elde edilmiştir. Daha sonrasında da araştırmaya dahil edilecek öğrenci sayıları elde edilen verilere göre belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında yüz yüze görüşülerek 1200 öğrenci ile anket yapılmış, eksik ve yanlış doldurulan anket formlarının araştırmadan çıkarılması sonrasında 1128 anket formu değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmayı gerçekleştiren anketörler, Turizm İşletmeciliği Y.O. öğrencileri içerisinde seçilerek eğitim verilen 13 kişiden oluşmaktadır.

Araştırmanın ikinci aşamasında anketör öğrencilerden oluşan bir grup ve ankete katılan öğrencilerden oluşan üçer grup olmak üzere toplam dört ayrı odak grup çalışması yapılmıştır. Odak grup çalışmasında; öğrencilerin kültürel miras farkındalığına ilişkin düşünceleri, kendilerinin / diğer öğrencilerin farkındalıkları, farkındalığı artırmak için önerileri gibi başlıklar üzerinde durulmuştur.

4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmadan elde edilen sonuçların analizinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. 1128 anket formu, farklılık analizlerinden t testi ve varyans analizine uygunluk açısından değerlendirilmiş, verilerin normal dağılıma uymaması dolayısıyla parametrik olmayan testlerin yapılmasına karar verilmiştir. Ölçekte yer alan değişkenler, ortalamaları alınarak üst başlıklarına göre gruplandırılmıştır. Ölçekteki 24 adet tarihi eser, "tarihi yapılar" başlığı altında; 5 adet el sanatı "el sanatları"; 8 adet yöresel yemek, "yöresel yemekler"; 14 adet etkinlik, "etkinlikler"; 7 âşık, "âşıklar"; 4 adet somut olmayan kültür varlığı ise "SOKÜM" başlığı altında toplanmıştır. Ayrıca bilgi ve deneyim ölçeklerine ait puanların ortalaması alınarak *farkındalık* puanları hesaplanmıştır.

Öğrencilerin kültürel miras farkındalıklarının *i*) Sivaslı olup olmadıklarına göre, *ii*) gelirlerine göre ve *iii*) öğrenim gördükleri sınıfa göre farklılık gösterip göstermediği Mann Whitney U testi ile; *i*) Sivas'ta yaşadıkları süreye göre, *ii*) Sivas'ta yaşamaktan duydukları memnuniyete göre ve *iii*) kültür turizmüne duydukları ilgi düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği ise Kruskal Wallis H testi ile incelenmiştir.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

5.1. Tanımlayıcı Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin özelliklerine bakıldığında; cinsiyetlerin neredeyse eşit dağılım gösterdiği görülmektedir (Tablo 1). Bazı değişkenler, analizlerde kolaylık sağlaması bakımından gruplandırılarak frekans dağılımları alınmıştır. Buna göre 20 yaş altı ve üzeri öğrenciler eşit dağılım göstermekteyken; gelir düzeylerine göre 500 TL ve altında kişisel gelire sahip olanlar, tüm katılımcıların yaklaşık beşte birini oluşturmaktadır. Katılımcıların üçte biri birinci sınıf, geri kalanı ise üst sınıf öğrencileridir. Öğrencilerin Sivas'ta ikamet ettikleri süre üç grupta toplanmıştır; birinci sınıf öğrencilerinin bir kısmının da yer aldığı %16,3'lük bir grup, çalışmanın yapıldığı zaman göz önüne alındığında en fazla 3 aydır Sivas'ta yaşamaktadır. En az ikinci sınıf öğrencilerinin yer aldığı %54,1'lik grup 1-5 yıl arası; büyük çoğunluğunu Sivaslıların veya ailesi Sivas'ta ikamet edenlerin oluşturduğu %29,6'lık grup ise 5 yıldan uzun süredir şehirde yaşamaktadır. Öğrencilerin yaklaşık üçte biri Sivaslı olup, bunların %6.6'sının ailesi ilçelerde ikamet etmektedir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	n	%	Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	578	51,2	İkamet yılı	1 yıldan az	184	16,3
	Erkek	550	48,8		1-5 yıl	610	54,1

Yaş	20 yaş ve altı	558	49,5	Memleket	5 yıl üzeri	334	29,6
	20 yaş üzeri	570	50,5		Sivas	404	35,8
Kişisel gelir / harçlık	500 TL ve altında	241	21,4	Ailenin ikamet yeri	Sivas dışı	724	64,2
	500 TL üzerinde	887	78,6		Sivas merkez	324	28,7
Sınıf	Birinci sınıf	384	34		Sivas ilçe	75	6,6
	Üst sınıflar	744	66	Sivas dışı	729	64,7	

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar, - öğrenci sayılarıyla orantılı olacak şekilde- sırasıyla Mühendislik Fak. (%15,8), Eğitim Fak. (%14,6), Edebiyat Fak. (%13,6), İİBF (%13,1), Cumhuriyet MYO (%8,6), Sivas MYO (%7,2), Sağlık Hizmetleri MYO (%4,8), Sağlık Bilimleri Fak. (%3,7), İlahiyat Fak. (%3,3), Tıp Fak. (3,2), Fen Fak. (%3), İletişim Fak. (%2,3), Dış Hekimliği Fak. (%1,3), GSF (%08), Veteriner Fak. (%07), Mimarlık Fak. (%04), Teknoloji Fak. (%04), Eczacılık Fak. (%03), Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O. (%02) ve Beden Eğitimi Y.O. (%01) olarak dağılım göstermektedir.

5.2. Genel Farkındalığa İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kültürel varlıklara ilişkin yapmış oldukları değerlendirmeler, 6 başlıkta Tablo 2’de özetlenmiştir. Farkındalık ölçeğinde 1-1,65 arası düşük, 1,66-2,32 arası orta ve 2,33-3 arası yüksek olarak kabul edilecek olursa; festival ve şenlik gibi *etkinliklere* (A.O.=1,27); türküler, halaylar ve âşıklık geleneği gibi *somut olmayan kültürel miras varlıklarına* (A.O.=1,51) ve şehrin yetiştirdiği *âşıklara* (A.O.=1,64) ilişkin farkındalığın son derece düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin gümüşçülük, bıçakçılık vb. *el sanatlarına* (A.O.=1,72); camiler, medreseler, konaklar vb. *tarihi yapılara* (A.O.=1,76) ve peskütan çorbası, Sivas köftesi vb. *yöresel yemeklere* (A.O.=2,01) dair farkındalığı orta düzeydedir. Öğrencilerin genel olarak kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarının (A.O.=1,65) ise düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bir sonraki bölümde farkındalığın düşük olmasının tüm katılımcılar için aynı düzeyde olup olmadığını anlamak için çeşitli gruplara göre farklılık analizleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Kültürel Miras Farkındalıklarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları

Kültürel Miras	Bilgi ^a	Deneyim ^a	Farkındalık ^a	Farkındalık düzeyi
1.Tarihi Yapılar	1,84	1,69	1,76	Orta
2.El Sanatları	1,88	1,55	1,72	Orta

3.Yöresel Yemekler	2,07	1,96	2,01	Orta
4.Etkinlikler	1,33	1,21	1,27	Düşük
5.Âşıklar	1,71	1,56	1,64	Düşük
6.SOKÜM	1,53	1,50	1,51	Düşük
<i>Genel durum</i>	<i>1,73</i>	<i>1,57</i>	<i>1,65</i>	Düşük
^a Aritmetik ortalama				

5.3. Farklılık Testleri

5.3.1. Mann Withney U Testi Sonuçları

Öğrencilerin kültürel miras farkındalıklarının *i*) Sivaslı olup olmadıklarına göre, *ii*) gelirlerine göre, *iii*) öğrenim gördükleri sınıfa göre farklılık gösterip göstermediği Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Öncelikle öğrencilerin memleketlerine, gelirlerine ve sınıflarına göre farkındalık puanlarının dağılımlarına bakılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında gelir ve sınıflara göre ayrılan gruplar benzer dağılım gösterdiği için *ortancalar (median)*; memlekete göre ayrılan gruplar farklı dağılım gösterdiği için *sıra ortalamaları (mean rank)* kullanılmıştır (Tablo 3).

Öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarının, Sivaslı olup olmamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Sivaslı öğrencilerin, tüm kültürel varlıklara ilişkin farkındalıkları, Sivaslı olmayanlardan daha yüksektir. Sivaslı öğrencilerin tarihi yapılara ilişkin farkındalıkları (774.88), Sivaslı olmayan öğrencilerin farkındalığından (447.10) daha yüksektir, $U = 61.254$, $z = -16,205$, $p < .001$. Sivaslı öğrencilerin el sanatlarına ilişkin farkındalıkları (697.08), Sivaslı olmayan öğrencilerin farkındalığından (490.52) daha yüksektir, $U = 92.684$, $z = -10,242$, $p < .001$. Sivaslı öğrencilerin yöresel yemeklere ilişkin farkındalıkları (788.60), Sivaslı olmayan öğrencilerin farkındalığından (439.45) daha yüksektir, $U = 55.712$, $z = -17,276$, $p < .001$. Sivaslı öğrencilerin etkinliklere ilişkin farkındalıkları (769.29), Sivaslı olmayan öğrencilerin farkındalığından (450.22) daha yüksektir, $U = 63.512$, $z = -15.923$, $p < .001$. Sivaslı öğrencilerin Âşıklara ilişkin farkındalıkları (639.93), Sivaslı olmayan öğrencilerin farkındalığından (522.41) daha yüksektir, $U = 115.774$, $z = -5,832$, $p < .001$. Sivaslı öğrencilerin somut olmayan kültürel varlıklara ilişkin farkındalıkları (684.67), Sivaslı olmayan öğrencilerin farkındalığından (497.44) daha yüksektir, $U = 97.699$, $z = -9,307$, $p < .001$.

Öğrencilerin kültürel miras farkındalıklarının, öğrenim gördükleri sınıflar açısından farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında; birinci sınıf öğrencileri ile üst sınıf öğrencilerinin farkındalıkları arasında *âşıklar* dışındaki tüm değişkenler açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Şehirde çok daha fazla zaman geçirmiş olan üst sınıf öğrencilerinin farkındalıkları, birinci sınıf öğrencilerinden daha fazladır. Üst sınıf öğrencilerinin tarihi yapılara ilişkin farkındalıkları (1.80), birinci sınıf öğrencilerinin farkındalıklarından (1.64) daha yüksektir, $U = 168.914$, $z = 5,029$, $p < .001$. Üst sınıf öğrencilerinin el sanatlarına ilişkin farkındalıkları (1.77), birinci sınıf öğrencilerinin farkındalıklarından (1.61) daha yüksektir, $U = 170.295$, $z = 5,310$, $p < .001$. Üst sınıf öğrencilerinin yöresel yemeklere ilişkin farkındalıkları (2.06), birinci sınıf öğrencilerinin farkındalıklarından (1.94) daha yüksektir, $U = 161.626$, $z = 3,626$, $p < .001$. Üst sınıf öğrencilerinin etkinliklere ilişkin farkındalıkları (1.27), birinci sınıf öğrencilerinin farkındalıklarından (1.25) daha yüksektir, $U = 157.893$, $z = 2,930$, $p < .001$. Üst sınıf öğrencilerinin somut olmayan kültürel varlıklara ilişkin farkındalıkları (1.54), birinci sınıf öğrencilerinin farkındalıklarından (1.45) daha yüksektir, $U = 162.338$, $z = 3,781$, $p < .001$.

Kişisel gelirleri 500 TL ve altında olan öğrencilerle 500 TL'den daha fazla gelire sahip olan öğrencilerin kültürel miras farkındalıkları arasında yalnızca yöresel yemekler açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Geliri düşük olan öğrencilerin yöresel yemeklere ilişkin farkındalıkları (2.06), geliri yüksek olan öğrencilerin farkındalıklarından (1.94) daha yüksektir, $U = 97.935$, $z = -1,997$, $p = .046$.

Tablo 3: Kültürel Mirasa İlişkin Gruplar arası Farkları Gösteren Mann Whitney U Değerleri ile Sıra Ortalamaları ve Ortancalar

Kültürel Miras	Memleket			Sınıf			Gelir		
	Sivas ^a	S. dışı ^a	U	Birinci ^b	st ^b	U	500 TL ve altı ^b	500 TL üzeri ^b	U
1.Tarihi Yapılar	774.88	447.10	61.254*	1.58	.73	168.914*	1.77	1.67	101.330
2.El Sanatları	697.08	490.52	92.684*	1.50	.70	170.295*	1.70	1.70	103.174
3.Yöresel Yemekler	788.60	439.45	55.712*	1.81	2.00	161.626*	2.06	1.94	97.935*
4.Etkinlikler	769.29	450.22	63.512*	1.11	.14	157.893*	1.14	1.14	104.091
5.Âşıklar	639.93	522.41	115.774*	1.54	.57	<i>147.899</i>	1.57	1.50	101.872
6.SOKÜM	684.67	497.44	97.699*	1.29	.50	162.338*	1.42	1.42	103.936

^a Sıra ortalaması, ^b Ortanca (medyan)
* p < 0.05

5.3.2. Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Öğrencilerin kültürel miras farkındalıklarının, *i*) Sivas'ta yaşadıkları süreye, *ii*) Sivas'ta yaşamaktan duydukları memnuniyete ve *iii*) kültür turizmine duydukları ilgi düzeyine göre farklılaşmış Kruskal Wallis H testleri ile ayrı ayrı test edilmiştir (Tablo 4).

Öncelikle öğrencilerin Sivas'ta yaşadıkları süreye, Sivas'ta yaşamaktan duydukları memnuniyete ve kültür turizmine duydukları ilgiye göre farkındalık puanlarının dağılımlarına bakılmıştır. Her üç değişken içerisindeki tüm gruplar benzer dağılım gösterdiği için; sonuçların yorumlanmasında *ortancalar (median)* kullanılmıştır.

Kültürel miras farkındalığına ilişkin ortanca değerleri, *Sivas'ta yaşanan sürelerle göre* istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Farklılığın hangi grup veya gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için Post hoc testler yapılmıştır. Düzeltilmiş p değerlerine ilişkin anlamlılık seviyeleri Tablo 4'te belirtilmiştir. Post hoc testler sonucunda "âşıklar" değişkeni hariç, diğer tüm değişkenlerdeki tüm gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Âşıklar değişkeninde ise yalnızca Sivas'ta 5 yıldan daha fazla yaşayanlar ile a) 1 yıldan daha kısa süre yaşayanlar ve b) 1-5 yıl arasında yaşayanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Şehirde yaşanan süre arttıkça farkındalık ortancalarının da arttığı görülmektedir. Sivas'ta yaşanan süreye göre gruplar arasındaki fark; âşıklar için oldukça düşük ($\eta^2=0.03$), somut olmayan kültürel miras varlıkları için orta düzeyde ($\eta^2=0.08$), diğer tüm değişkenler için ise oldukça büyüktür ($\eta^2>0.14$).

Kültürel miras farkındalığına ilişkin ortanca değerleri, Sivas'ta *yaşamaktan duyulan memnuniyete göre* istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermiştir. Yapılan post hoc testler sonucunda; bu durumun, memnuniyetin yüksek olduğu grupla diğer iki grup arasındaki farktan kaynaklandığı anlaşılmıştır. Sivas'ta yaşamaktan memnuniyeti fazla olan öğrencilerin, farkındalıklarının da yüksek olduğu görülmektedir. Sivas'ta yaşamaktan memnuniyete göre gruplar arasındaki farkın büyüklüğü tarihi eserler ve yöresel yemekler için orta düzeydeyken ($\eta^2>0.06$); diğer miras varlıklarında oldukça düşüktür ($\eta^2<0.06$).

Kültürel miras farkındalığına ilişkin ortanca değerleri, kültür turizmine duyulan ilgi düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermiştir. Post hoc testler sonucunda farklılığın, tarihi yapılar, el sanatları ve somut olmayan kültürel miras varlıklarında tüm gruplar arasında; yöresel yemekler ve etkinliklerde kültür turizmine düşük ilgi duyanlarla a) orta derecede ve b) yüksek düzeyde ilgi duyanlar arasında; âşıklarda ise kültür turizmine yüksek düzeyde ilgi duyanlarla a) düşük düzeyde ve b) orta derecede ilgi duyanlar arasında olduğu anlaşılmıştır. Kültür turizmine ilgi düzeyi yüksek

olan öğrencilerin, farkındalıklarının da yüksek olduğu görülmektedir. Kültür turizmine duyulan ilgi düzeyine göre gruplar arasındaki fark, oldukça düşük düzeydedir ($\eta^2 < 0.06$).

Tablo 4: Kültürel Mirasa İlişkin Gruplar arası Farkları Gösteren Kruskal Wallis H Değerleri

Kültürel Miras	Sivas'ta yaşanan süre				Sivas'ta yaşamaktan memnuniyet				Kültür turizmine ilgi			
	1 yıldan az ^a	1-5 yıl ^a	5 yıldan çok ^a	χ^2	Düşük ^a	Orta ^a	Yüksek ^a	χ^2	Düşük ^a	Orta ^a	Yüksek ^a	χ^2
1.Tarihi Yapılar	1,35	1,63	2,08	376,034*	1,58	1,65	1,85	89,561*	1,63	1,69	1,83	39,511*
2.El Sanatları	1,20	1,60	2,00	172,098*	1,50	1,65	1,80	24,824*	1,50	1,70	1,80	34,852*
3.Yöresel Yemekler	1,50	1,81	2,62	323,350*	1,75	1,84	2,25	74,148*	1,81	1,94	2,13	23,204*
4.Etkinlikler	1,00	1,10	1,36	261,866*	1,07	1,13	1,21	49,586*	1,10	1,14	1,14	14,945*
5.Âşıklar	1,50	1,50	1,64	32,955*	1,50	1,50	1,57	20,436*	1,50	1,50	1,57	30,350*
6.SOKÜM	1,21	1,42	1,75	91,587*	1,38	1,42	1,58	45,203*	1,29	1,42	1,50	33,996*

^a Ortanca (medyan)
* düzeltilmiş p < 0,01

Tablo 5: Kruskal Wallis H Testine İlişkin Etki Büyüklükleri

Kültürel Miras	Sivas'ta yaşanan süre				Sivas'ta yaşamaktan memnuniyet				Kültür turizmine ilgi			
	1 yıldan az (1)	1-5 yıl (2)	5 yıldan çok (3)	η^2	Düşük (1)	Orta (2)	Yüksek (3)	η^2	Düşük (1)	Orta (2)	Yüksek (3)	η^2
1.Tarihi Yapılar	2-3	1-3	1-2	0,33	3	3	1-2	0,08	2-3	1-3	1-2	0,04
2.El Sanatları	2-3	1-3	1-2	0,15	3	3	1-2	0,02	2-3	1-3	1-2	0,03
3.Yöresel Yemekler	2-3	1-3	1-2	0,29	3	3	1-2	0,07	2-3	1	1	0,02
4.Etkinlikler	2-3	1-3	1-2	0,23	3	3	1-2	0,04	2-3	1	1	0,01
5.Âşıklar	3	3	1-2	0,03	3	3	1-2	0,02	3	3	1-2	0,03
6.SOKÜM	2-3	1-3	1-2	0,08	3	3	1-2	0,04	2-3	1-3	1-2	0,03

$\eta^2 = 0,01$ küçük etki, $\eta^2 = 0,06$ orta derecede etki, $\eta^2 = 0,14$ büyük etki

5.4. Nitel Çalışma

Araştırma kapsamında dört ayrı odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir. İlk odak grup, araştırmanın nicel kısmında görev alan 13 anketör ile yapılmıştır. Odak grupta yer alan anketörlerin 4'ü Sivaslı olup, yalnızca ikisinin ailesi Sivas'ta yaşamaktadır. Büyük çoğunluğu Turizm Y.O öğrencisidir. Görüşme çerçevesi içerisinde anket yapılırken karşılaşılan sorunlar, ankete katılan öğrencilerin anket formuna ve formun içeriğine tepkileri, öğrencilerin farkındalıklarına yönelik olarak

anketörlerin kendi gözlemleri ve farkındalığın nasıl artırılabilceğine ilişkin görüşleri gibi konular yer almıştır.

Sonraki üç odak grubun üyelerini, anketi dolduran öğrenciler arasından gönüllü olarak gelenler oluşturmuştur. İlk odak grupta Sivaslı olan ve olmayan öğrencilerle birlikte görüşülmüş; diğer iki odak grupta ise Sivaslı olanlar ve olmayanlar ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu kapsamda toplamda 21 öğrenci yer almıştır. Öğrencilerden 8 tanesi Sivaslı olup, diğerleri çeşitli illerden gelmişlerdir. Öğrenciler, Turizm, İİBF, Sosyoloji, Eğitim, Tıp, Diş hekimliği, Mühendislik, Eczacılık, Teknoloji gibi bölümlerin çeşitli sınıflarında (1, 2, 3, 4, 5) okumakta; yaş aralıkları ise 18-34 arasında değişmektedir. Odak grup görüşmeleri sırasında öğrencilere Sivas'taki kültürel mirasın farkında olup olmadıkları, bu durumun nedenleri, farkındalığın nasıl oluşturulacağı ve anket formuna ilişkin düşünceleri sorulmuştur.

Öğrencilerin numaralandırılmasında anketör öğrenciler için A harfi tercih edilmiş; diğer odak gruplar ise birleştirilerek tüm öğrenciler yalnızca sayısal olarak tanımlanmıştır. Anketör öğrenci odak grubu A1-13 arasındadır. İkinci odak grup 1-10; üçüncü odak grup 11-16; son odak grup ise 17-21 numaralı öğrencilerden oluşmaktadır.

5.4.1. Odak Grup I-IV

Bu bölümde öğrencilerden oluşan dört odak grup çalışmasının sonuçları birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerle yapılan odak grup çalışmasının sonuçlarını temelde iki grupta toplayabiliriz: (1) *farkındalık olup olmadığı* ve (2) *öneriler*.

Odak grup çalışmaları sırasında öğrencilere öncelikle Sivas'taki kültürel mirasa ilişkin kendilerinin ve çevrelerindeki farkındalıklarının olup olmadığı sorulmuş ve nicel çalışma sonuçlarıyla uyumlu olacak şekilde gerek Sivaslı öğrencilerde gerekse de Sivaslı olmayanlarda farkındalığın çok az olduğu veya hiç olmadığı gibi yanıtlar alınmıştır. Hatta Sivaslı bir öğrenci (15) bu durumu "Sivaslı olduğumdan utandım, bilmediğim çok şey var" şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde Sivaslı olmayan bir öğrenci (A6) de UNESCO'nun dünya kültür mirası listesinde yer alan Divriği Ulu Cami için "Sivas'taki beşinci senem, geçen sene duydum" ifadesini kullanmaktadır.

Kültürel mirasın neden farkında olunmadığı sorulduğunda, verilen cevapların; öğrencilerin *kendilerinden ve dış çevreden* kaynaklanan sebepler olmak üzere iki grupta toplandığı görülmektedir. Kendilerinden kaynaklı sebepler sırasıyla ilgisizlik, bilgisizlik, ortam olmayışı ve maddi imkânların yetersizliği iken; dış çevreden kaynaklı sebepler bilgi verilmemesi, tanıtılmaması, sahip çıkılmaması ve kolaylık sağlanmaması olarak özetlenebilir.

Bir öğrencinin (1) "hepimiz 20'li yaşlardayız. Kimsenin gündeminde ne tarihimiz ne kültürümüz ne de âşıklar var" ifadesi, farkındalıklarında ilgisizliğin önemini vurgular niteliktedir. Bununla birlikte Âşıklık kültürünün, yöresel yemeklerin, vb. kültürel unsurların ilgisini çektiğini söyleyen öğrenciler de vardır.

Maddi imkânsızlıkların, kültürel mirasa karşı olan ilgisizliklerinde önemli olduğunu dile getiren bazı öğrencilere karşın; büyük bir kesim sebebin maddiyattan ziyade ortam kaynaklı olduğunu savunmaktadır. Bir kız öğrenci (A3) bu durumu "kendi bölümümün yaptığı gezilere katılıyorum, niye? İnsanları tanıyorum. Dışarıya açıldığım zaman sebepsiz şekilde rahatsız olabiliyorsun" yanıtını vermiştir.

Öğrencilerin dış çevresinden kaynaklanan sebeplere bakıldığında; tanıtım eksikliği çok fazla vurgulanmakla birlikte, yine tanıtımla ilgili çok önemli bir hususa vurgu yapılmaktadır: Çevrelerindeki insanların bilgi vermeyişine. Öğrenciler, ailelerinin, yakın çevrelerinin, esnafın, bilgi istedikleri diğer insanların bilgisizliklerinden ve ilgisizliklerinden yakınmaktadır. Sivaslı öğrenciler (2, 11) bu durumu "büyüklerimden hiç anlatan, bu yerlere götüren de olmadı" ve "ailelerimiz de bizi bu yapılarla ilgili bilinçlendirmiyor" şeklinde özetlemektedir.

Sivaslı olmayan öğrencilerin birisi (A2) Şifaiye Medresesi hakkında garsona bir şey sorunca "ne yapacaksın" yanıtını aldığını; bir diğeri ise (A6) Şifaiye Medresesi'nin yerini sorduğu kişinin kendisini turizm bürosuna yönlendirdiğini anlatmıştır. Sivaslı olmayan öğrencilerin bilgilendirme konusunda en

fazla üzerinde durdukları konu esnaf ve yerel halkın kendilerine karşı olumsuz yaklaşımları olmuştur. Bunun dışında gelen arkadaşlarına kendi memleketlerini tanıttıklarını, hatta yöresel yemeklerini dahi yapıp yedirdiklerini, kendi kültürlerini tanıttıklarını ama aynı ilgiyi Sivaslı arkadaşlarından göremediklerini söyleyen öğrenciler de olmuştur. Bir öğrenci (17) Sivas'ta kendi kültürünü nasıl tanıttığını şu sözlerle dile getirmektedir: “ben buradan Kayseri'ye götürüp gezdiriyorum, davet ediyorum”. Başka bir öğrenci (19) ise Sivas'taki ilgisizlik hakkında “Kurban Bayramı'nda, Muharrem ayında komşulardan ne et gelir, ne aşure” diyerek, başka bir kültürel mirasın eksikliğine dikkat çekmektedir.

Tanıtım ve koruma konusunda yerel yönetimin eksikliğine vurgu yapan öğrenciler, restorasyon dolayısıyla tarihi eserlerin uzun yıllar kapalı kaldığından ve özellikle de bazı kültürel değerlere sahip çıkılmadığından yakınmaktadır. Bu konuda bir öğrenci (A4), “Âşık Veysel'in mezarının bulunduğu yerin yolu daha yeni yapıldı, 2010 gibi. Tarkan gelmişti 4 Eylül Şenlikleri'ne, onun ricası üzerine yapıldı” demiştir. Bir başka öğrenci ise (12) farkındalığın artması için gerekli kolaylıkların sağlanmadığından yakınmakta ve 4 Eylül kongre binasında bulunan müzeye girmek istediğini ancak kimlik sorunu nedeniyle içeriye alınmadığını, bundan sonra bir daha da oraya gitmediğini belirtmektedir.

Öğrencilerin, kültürel mirasın farkındalığı için getirdiği öneriler; *geziler düzenlenmesi, kendilerinin (özellikle turizm öğrencileri) ve hocalarının tanıtım açısından ön plana çıkararak faaliyetlerde bulunması, üniversite şenliklerinde yer verilmesi ve sosyal medyadan yararlanılması* gibi konular etrafında yer almaktadır. Öğrenciler en çok ücretsiz geziler düzenlenmesini istemekte ve bunun bölüm gezisi olması gerektiğini belirtmektedirler.

Öğrencilerin tanıtım konusunda en çok üzerinde durdukları konu, tarihi - kültürel değerlere ilişkin levhaların eksikliği veya yetersizliği olmuştur. Levhalar ya görünmemekte /okunmamakta ya da hiç bulunmamaktadır. Bu duruma ilişkin bir öneri (A12) “tarihi mekânları gösteren büyük haritalar, levhalar konulabilir şehir merkezine” şeklindedir. Tanıtım konusundaki bir başka husus, dış mekân reklamlarının daha etkili kullanılması ile ilgilidir. Öğrenciler, panolardan, otobüslerden vb. imkânlardan ilgi ve merak uyandırma amaçlı yararlanılmasını önermektedir. Bununla birlikte, özellikle üniversite öğrencilerinin farkındalığını artırmak için şenlikler zamanında çeşitli etkinlikler düzenlenmesi, akıllı telefonlar için uygulamalar yazılması gibi öneriler de getirilmiştir. Ayrıca öğrenciler, kendilerinin aktif rol alacağı şekilde yerleşke içerisinde konferans, sunum, stant açarak dikkat çekme gibi faaliyetlerde bulunmak istemekte ve özellikle de turizm bölümünün öncülük etmesini önermektedir.

Odak grup görüşmeleri sırasında öğrencilere sorulan bir başka soru da bu araştırmanın nicel kısmını oluşturan anket formunun, kendileri ve/veya anket yaptıkları öğrenciler üzerinde farkındalık oluşturup oluşturmadığı şeklindedir. Bu soruyu istisnasız tüm öğrenciler “herkeste merak uyandırdı” ve/veya “farkındalık yarattı” şeklinde yanıtlamış ve anketör öğrenciler ek bilgi vermişlerdir. Öğrencilerin verdikleri bilgiler, anket formunun tek başına dahi farkındalık oluşturduğunu kanıtlar niteliktedir. Öğrencilerden bir kısmı (A5, A8, A9, A10, A13), anket formunun fotoğrafının çekildiğini; bazıları (A1, A2, A11) anketteki bilgileri not alanların olduğunu; bir tanesi ise (A6) formu doldurduğu halde vermeyerek, yanında götürülenlerin olduğundan bahsetmiştir. Bir öğrenci de (7) bu konudaki düşüncelerini, “Ben bu anket formunu cebime koyup tek tek görmek istiyorum. Bu form benim için bir rehber oldu” şeklinde belirtmiştir. Bazı öğrenciler Divriği Ulucami'yi, yemekleri, el sanatlarını, halayların adlarını, Âşıklar kahvesini, Âşıkları anketten öğrendiklerini söylemiştir.

Nicel çalışmanın yapıldığı tarihlerde (Kasım – Aralık 2014) Sivas'ta henüz üç ayını doldurmuş öğrencilerden bir tanesi (3), anket formunun kendi üzerindeki etkisini “üç ay hiç merak etmedim, anketten sonra merak etmeye başladım” şeklinde ifade ederken; bir diğeri (22), “bende; gideyim, daha yeniyim, buraları da göreyim, şeklinde etkisi oldu. (Kendi kendime) daha 5 yıl buradasın dedim” diyerek, yalnızca böyle bir araştırmanın yapılmış olmasının dahi, farkındalıklarını ve kültürel mirasa ilişkin yaklaşımlarını değiştirdiğini belirtmiştir.

6. SONUÇ

Yapılan araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin genel olarak kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarının, keşifsel olarak yapılmış bir önceki çalışmanın bulgularıyla paralel şekilde düşük olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin farkındalık puanlarının en düşük olduğu alanlar etkinlikler, âşıklar ve somut olmayan kültürel miras olurken; tarihi yapılar, el sanatları ve yöresel yemeklere ilişkin farkındalık orta düzeydedir. Öğrencilerin %84'ünün 1 yıldan uzun süredir, %30'unun ise 5 yıldan uzun süredir Sivas'ta yaşadığı göz önüne alındığında, bu durum son derece düşündürücüdür.

Kültürel miras farkındalığının çeşitli gruplara göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak için yapılan analizler sonucunda; *i*) Sivaslı öğrencilerin, Sivaslı olmayanlardan *ii*) üst sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, birinci sınıftakilerden, *iii*) geliri 500 TL'nin altındaki öğrencilerin, daha yüksek gelirli öğrencilerden (yalnızca yöresel yemeklerde), *iv*) Sivas'ta yaşadıkları süre daha uzun olan öğrencilerin, daha kısa süredir yaşayanlardan, *v*) Sivas'ta yaşamaktan daha memnun olanların, daha az memnun olanlardan ve *vi*) kültür turizmine daha fazla ilgi duyanların, daha az ilgi duyanlardan daha yüksek farkındalık puanlarına sahip oldukları görülmüştür. Bu konudaki ilginç bir bulgu geliri düşük olan öğrencilerin yöresel yemeklerin daha farkında olmasıdır. Mann Whitney U testi için etki büyüklüğü hesaplanamamakla birlikte, medyanlara bakarak, aradaki farkın küçük olduğu yorumlanabilir.

Yukarıda tespit edilen düşük farkındalık puanlarının nedenlerini ve bu konuda neler yapılabileceğini ortaya çıkarmak için gerçekleştirilen odak grup çalışmalarında; farkındalığın düşük olma nedenleri öğrencilerin kendilerinden ve dış çevrelerinden kaynaklı olmak üzere iki grupta toplanmıştır. Öğrenciler, kültürel mirasa ilişkin kendi ilgisizliklerini ve bilgisizliklerini kabul etmekte; öte yandan bu konuda teşvik edilmediklerini ya da istedikleri zaman gerekli kaynaklara ulaşamadıklarını belirtmektedirler. Öğrencilerle yapılan görüşmeler ve gözlemler, farkındalık düzeylerini saptamak için yapılan böyle bir çalışmanın dahi farkındalıkları uyardığını ve yaşadıkları şehrin kültürel değerlerine ilişkin daha ilgili ve meraklı olduklarını göstermiştir. Öğrenciler, kültürel mirasa ilişkin farkındalığın nasıl artırılabilirliği konusunda da öneriler getirmişler ve bu önerilerinde inisiyatif almaya hazır ve istekli olduklarını göstermişlerdir.

Sonuç olarak, medeniyetlerin beşiği konumundaki Sivas, geçmişten bu yana birçok tarihi eseri günümüz şartlarına kadar koruyabilmiş ve kültürel zenginliklerle dolu bir şehirdir. Bu bağlamda hem Sivaslı öğrencilerin hem de farklı şehirlerden öğrenim görmek üzere gelen öğrencilerin Sivas'ın kültürel miras unsurlarına yönelik farkındalığı artırmak için çalışmalar yapılmalıdır. Kültürel mirasın sonraki kuşaklara aktarılmasında alıcı konumdaki üniversite öğrencileri üzerine yapılan bu çalışma, literatürdeki boşluğu doldurduğu gibi sonuçları şehir pazarlaması açısından da önem teşkil etmektedir.

Araştırma bulgularından yola çıkılarak Sivas'ta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin kültürel miras unsurlarına yönelik farkındalık ve deneyimlerini artırmak için şu önerilerde bulunulabilir:

- Birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı için kültürel zenginliğe sahip olan Sivas, geçmişten bu yana birçok tarihi eseri günümüz şartlarına kadar koruyabilmiş ve kültürel zenginliklerle dolu bir şehirdir. Bu bağlamda başta turizm haftası olmak üzere tüm yıl boyunca etkinlikler düzenlenmelidir.
- Kısa vadede halkı bilinçlendirmek için seminerler, bilgilendirme toplantıları, konferanslar, tanıtım gezileri ve projeler düzenlenmelidir.
- İlköğretimden yükseköğretime kadar eğitimin her aşamasında düzenlemeler yapılmalıdır. Özellikle ilkökul çocuklarına yönelik olarak doğa, tarih ve kültürün korunmasına yönelik dersler müfredata alınmalıdır. Eğitim kurumlarında turizm ve kültürümüze yönelik derslerin konulmalıdır.
- Turizm potansiyelini değerlendirmek için il bazında değil bölge bazında tanıtım ve pazarlama faaliyetleri yapılmalıdır. Şehrin turizm potansiyelini ortaya çıkartacak şekilde il tanıtım broşürleri, kataloğu vb. tanıtım materyalleri hazırlanarak turist potansiyelini artıracak şekilde kullanılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Tanıtımların ulusal ve uluslararası arenada gerçekleştirilmesi şehrin söz konusu turizm potansiyelinin ekonomik hayata katkısını artıracaktır.

- Turizm denince insanların ilk aklına gelen deniz-kum-güneş algısını değiştirip kültür turizminin önemi vurgulanmalıdır. Böylece önemli kültürel varlıklara sahip olan Sivas'ın önemli bir kültür turizm merkezi olarak gündeme gelebilir. Kültür turizmi ekonomik getirisinin yanında Sivas'ın kültürel değerlerinin canlanmasını ve korunmasını sağlayacaktır.
- Gerek niversite öğrencileri ve gerekse şehre dışarıdan gelen asker vb. turizm ellerine yönelik çalışmalar yapılmalı belli periyotlar halinde tekrarlanan ücretsiz tanıtım gezileri düzenlenmelidir.
- Turizm faaliyetlerine katılmada belirleyici olan ev hanımları da göz ardı edilmeyerek bu Sivas'ı tanıtıcı çalışmalara dahil edilmelidir.
- Kısa metrajlı filmler ile gelenek ve göreneklerin çekilerek sosyal medyada paylaşımı da tanıtım için etkili olacaktır.
- Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en eski izlerine sahip olması Sivas'ın özel bir yere sahip olmasını sağlamaktadır. Bu da tarih bilimcileri, öğrencileri ve birçok turistin şehre gelmesi için bir zemin oluşturmaktadır.
- Örf ve adetlerine sıkıca bağlı olan Sivas aynı zamanda zengin yemek kültürüne ve ini sanatı gibi el sanatı birikimine sahiptir. Sivas el sanatları özellikle kendisini hediyelik eşya yapılması ve satışında göstermektedir. şehrin turistik yapısının gelişmesinde bu el sanatının ürünü olan hediyelik eşyaların katkısı istenilen düzeye ulaşırsa büyüktür.
- Ayrıca tur operatörlerinin Sivas'ın tanıtımına yönelik programlar oluşturması gerekmektedir.

Gerçekleştirilen bu çalışmada, Cumhuriyet niversitesi ğrencilerinin Sivas'taki kültürel miras varlıklarına ilişkin farkındalık ve deneyim düzeyleri araştırılmıştır. Yapılacak olan daha sonraki çalışmalarda ise, Sivas'ta yaşayan yerel halkın kültürel ve doğal mirasa ilişkin farkındalık ve deneyimlerini ölçmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca bu çalışma sadece Sivas ve Cumhuriyet niversitesi ile sınırlı kalmayıp, başka şehirlerde ve üniversitelerde de uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AAS, C., LADKIN, A. ve FLETCHER, J. (2005). Stakeholder Collaboration And Heritage Management. *Annals of Tourism Research*, 32(1): 28-48.
- ALIAğAOğLU, A. (2004). Sosyo-Kültürel Miras Turizmi ve Türkiye'den rnekler. Erişildiği adres: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/33/825/10465.pdf>
- ALZAHIRANI, D.A. (2013). The Adoption Of A Standard Definition Of Cultural Heritage. *International Journal of Social Science and Humanity*, 3(1): 9-12.
- BEDATE, A., HERRERO, L.C. ve NGEL SANZ, J.S. (2004). Economic Valuation Of The Cultural Heritage: Application To Four Case Studies in Spain. *Journal of Cultural Heritage*, 5: 101-111.
- BOWITZ, E. ve IBENHOLT, K. (2009). Economic Impacts Of Cultural Heritage – Research And Perspectives. *Journal Of Cultural Heritage*, 10(1): 1-8.
- CHOI, A.S., RITCHIE, B.W., PAPANDREA, F. ve BENNETT, J. (2010). Economic Valuation Of Cultural Heritage Sites: A Choice Modeling Approach. *Tourism Management*, 31(2): 213-220.
- ÇETİN, T. (2010). Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı, *Milli Folklor*, 22(87):181-190.
- DUMCKE, C. ve GNEDOVSKY, M. (2013). "The Social and Economic Value of Cultural Heritage: Literature Review" EENC Paper, July, 1-145.
- EMİR, O. ve AVAN, A. (2010). Yabancı Turistlerin Satın Alma Karar Sürecinde Kültürel Varlıkların Etkisi: Konya rneği, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24:1-17.

- JOKILEHTO, J. (2005). Definition Of Cultural Heritage, References To Documents In History. Retrieved From http://cif.icomos.org/pdf_docs/Documents%20on%20line/Heritage%20definitions.pdf
- KARADOĞAN, S. ve YILDIRIM, A. (2010). Silvan (Diyarbakır)' da Az Bilinen Bir Doğal- Kültürel Miras: Hassuni Mağaraları Ve Antik Kenti, I. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı:74-79.
- KIM, S.S., WONG, K.F. ve CHO, M. (2007). Assessing The Economic Value Of A World Heritage Site And Willingness-To-Pay Determinants: A Case Of Changdeok Palace. *Tourism Management*, 28(1): 317-322.
- MAZZANTI, M. (2002). Cultural Heritage As Multi-Dimensional, Multi-Value And Multi-Attribute Economic Good: Toward A New Framework For Economic Analysis And Valuation. *The Journal Of Socio-Economics*, 31(5): 529-558.
- MAZZANTI, M. (2003). Valuing Cultural Heritage In A Multi-Attribute Framework Microeconomic Perspectives And Policy Implications. *The Journal Of Socio-Economics*, 32(5): 549-569.
- MCKERCHER, B., HO, P.S. ve CROS, H. (2005). Relationship Between Tourism And Cultural Heritage Management: Evidence From Hong Kong. *Tourism Management*, 26(4): 539-548.
- MOURATO, S. ve MAZZANTI, M. (2002). Economic Valuation Of Cultural Heritage: Evidence And Prospects, In Marta De La Torre (Ed.), *Assessing The Values Of Cultural Heritage*. Los Angeles: The Getty Conservation Institute.
- NAKİP, M.(2013).Pazarlama Araştırmalarına Giriş (SPSS Uygulamalı).Sekin Kitabevi, Ankara.
- ÖLER ÖZÜNEL, E. (2011). Kültür Turizmde Yöresel ve Otantik Olanı Sorgulamak ve Tkutilmiş Meknları Yeniden retmek zerine, *Turkish Studies*, 6 (4): 255-262.
- RATANAKOMUT, S. (2006). Community Awareness And Cultural Tourism Sustainability. In APEC Study Center Consortium Conference. Ho Chi Minh City, Viet Nam.
- RUIJGROK, E.C.M. (2006). The Three Economic Values Of Cultural Heritage: A Case Study In The Netherlands. *Journal Of Cultural Heritage*, 7: 206-213.
- SHANKAR, B. ve SWAMY, C. (2013). Creating Awareness For Heritage Conservation In The City Of Mysore: İşsues And Policies. *International Journal Of Modern Engineering Research (IJMER)*, 3(2): 698-703.
- SİDEKLİ, S. ve KARACA, L. (2013). Sosyal Bilgiler Ğretiminde Yerel, Kültürel Miras Ğelerinin Kullanımına İlişkin Ğretmen Adayı Grşleri, *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*,5: 20-38.
- “Sivas'ta Kültür Turizmi”, <http://www.sivaskulturu.com/turizm/sivasta-kultur-turizmi/>, Erişim Tarihi:26.04.2017.
- TAYLOR, K. (2007). Cultural Heritage Management: A Possible Role For Charters And Principles In Asia. *International Journal Of Heritage Studies*, 10(5): 417-433.
- TEO, P. ve HUANG, S. (1995). Tourism And Heritage Conservation In Singapore, *Annals Of Tourism Research*, 22(3): 589-615.
- TÖREN, E., KOZAK, N. ve DEMİRAL, G.N. (2012). Eskişehir'in Kültürel Miras Varlıklarının Korunmasında Kamu Kurumlarının Rol, *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2):69-88.
- UNESCO (1972). Convention Concerning The Protection Of The World Cultural And Natural Heritage. Retrieved From <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/>
- UNESCO (1999). Operational Guidelines For The Implementation Of The World Heritage Convention. Retrieved From <http://whc.unesco.org/archive/opguide99.pdf>

- UNESCO (2003). Convention For The Safeguarding Of The İntangible Cultural Heritage. 32nd Session Of The General Conference. Retrieved From <http://www.unesco.org/culture/ich/en/convention>
- VECCO, M. (2010). A Definition Of Cultural Heritage: From The Tangible To The İntangible. Journal Of Cultural Heritage, 11: 321-324.